

Propunere legislativă privind pensiile unor responsabili comuniști (iulie 2006)

În cursul anilor 2006-2009, la solicitarea conducerii Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului în România (președinte Marius Oprea, director general Stejărel Olaru, secretar general Lucia Hossu Longin), am colaborat cu acest Institut la elaborarea unor proiecte legislative și pentru redactarea de sesizări penale specifice.

În luna iulie 2006, am formulat propunerea legislativă de mai jos, care viza reducerea pensiilor unor responsabili ai regimului represiv comunist, condamnați prin hotărâri judecătorești definitive pentru violarea drepturilor și libertăților fundamentale, la nivelul salariului de bază minim brut pe țară – și creșterea corelativă a pensiilor victimelor acestora. În categoriile pe responsabili ai regimului comunist erau incluși foști ofițeri, subofițeri și angajați civili ai Securității, Ministerului de Interne și Direcției Generale a Penitenciarelor, precum și activiști ai Partidului Comunist condamnați definitiv pentru faptele menționate.

Propunerea nu a fost acceptată întrucât nu a găsit înțelegerea și susținerea necesare la nivelul Ministerului Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (ministru Paul Păcuraru) și la nivelul Direcției Juridice a Guvernului și Cancelariei Primului ministru (șef Dorin Marian).

IICCR avea să inițieze o propunere similară în cursul mai 2008, care de data aceasta va fi respinsă în termeni aproape vehemenți de Secretariatul General al Guvernului Boc (a se vedea, tot pe acest website, de asemenea în secțiunea de Documente/ Analize, studii, rapoarte, „Proiect de lege privind pensiile unor responsabili ai regimului comunist, IICCR, mai 2008”).

Se impune subliniat că în raport cu cele arătate nu a existat niciodată vreo atitudine din partea societății civile sau a intelectualilor democrați.

În legătură inclusiv cu această temă, în aceeași secțiunea a website-ului poate fi văzută analiza „<Decomunizarea> României – fantasma unui sfert de veac”, pe care am realizat-o în prima parte a anului 2015.

EXPUNERE DE MOTIVE

La data de 20 octombrie 1999, Parlamentul României a adoptat Legea nr 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, în preambulul căreia se constată că „Puterea comunistă instaurată în România începând cu data de 6 martie 1945 a exercitat, în special prin organele Securității statului, ca poliție politică, o permanentă teroare împotriva cetățenilor țării, drepturilor și libertăților lor fundamentale”. Ulterior, la data de 18 decembrie 2006, pe baza Raportului final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, președintele României a declarat regimul comunist ca „ilegitim și criminal”. Raportul final al Comisiei Prezidențiale a reținut de asemenea că „Securitatea a fost o instituție ilegală, ilegitimă și criminală de la începutul și până la sfârșitul ei”. Concluziile Raportului, asumate de către șeful statului, au inclus un număr de propuneri legislative, între care: “Toate nedreptățile și nelegiuirile făcute de regimul comunist trebuie reparate prin legi. De exemplu: foștii activiști comuniști de frunte, foștii conducători ai Securității, ai Miliției, și ai Ministerului de Interne, ai <Justiției> comuniste, foștii torționari să nu poată beneficia de pensii peste nivelul minim al populației. Pensia foștilor deținuți politici și a urmașilor direcți ai acestora să fie considerabil majorată”.

În considerarea crimelor și abuzurilor grave săvârșite de regimul comunist, de unii dintre responsabilii acestuia (activiști de partid, ofițeri de Securitate, ai Ministerului de Interne, Direcției Generale a Penitenciarelor, magistrați), precum și a inechităților inacceptabile generate de faptul că torționarii regimului comunist încasează în continuare pensii de 5 sau 10 ori mai mari decât victimele lor¹. Guvernul României a elaborat proiecte de completare a legislației privind pensiile unor responsabili ai regimului comunist, după cum urmează: Legea nr 164/2001 privind pensiile militare de stat (completări cu privire la pensiile foștilor ofițeri ai Securității, ai Ministerului de Interne și Direcției Generale a Penitenciarelor); Legea nr 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale (completări cu privire la pensiile foștilor activiști de partid și ale magistraților). Proiectele de lege propun stabilirea cuantumului pensiei la nivelul salariului de bază minim brut pe țară pentru responsabilii regimului comunist condamnați definitiv pentru abuzuri comise, în perioada 1945-1989, împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane, respectiv la nivelul de 1,5 din salariul de bază minim brut pe țară pentru responsabilii regimului comunist care au fost declarați agenți sau colaboratori ai organelor de Securitate ca poliție politică. În conformitate cu prevederile HG nr 1825/2006 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, cuantumului acestui salariu este în valoare de 390 RON.

Prezenta inițiativă legislativă se justifică inclusiv prin faptul că o parte însemnată a activității multora dintre responsabilii regimului comunist contravenea normelor constituționale cu privire la drepturile omului (Constituțiile din 1948 și 1965), precum și tratatelor internaționale la care România era parte (Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa și Declarația Universală a Drepturilor Omului, de exemplu). Împrejurarea că activitatea amintită, prin care erau încălcate în mod sistematic și grosolan cele mai elementare drepturi și libertăți fundamentale, era „legiferată” prin acte normative, îndeosebi ordine ale Ministerului de Interne – fiind toate, fără excepție, de „forță juridică” net inferioară Constituției și tratatelor internaționale – nu diminuează cu nimic, ba dimpotrivă, anti-constituționalitatea și ilegalitatea activității, „misiunilor” și acțiunilor în discuție. De asemenea, este deplin

¹ Există informații credibile potrivit cărora, cu titlu de exemplu, generalul Nicolae Pleșiță și colonelul Gheorghe Enoiu, foști înalți responsabili ai Securității, implicați masiv și în modul cel mai brutal în reprimarea contestărilor regimului comunist, au pensii în cuantum de circa 55 de milioane de lei vechi, respectiv de peste 23 de milioane vechi, în timp ce majoritatea victimelor lor au pensii de 5 sau 10 ori mai mici.

evident faptul că responsabilii Partidului Comunist, ai Securității și ai celorlalte organe ale represiunii comuniste aveau deplina reprezentare că servesc unui regim ilegal, totalitar și criminal – fiind în același timp recompensați pe măsură, prin statutul lor social, prin salarii și pensii foarte mari și prin alte substanțiale avantaje, pentru serviciile aduse regimului în slujba căruia s-au pus. Salariile și pensiile foarte mari pe care regimul comunist totalitar le plătea membrilor aparatului să represiv și de teroare au constituit și constituie o gravă inechitate de ordin social, care se impune eliminată. Această gravă inechitate a fost și este inacceptabilă inclusiv prin raportare la normele legislației muncii din perioada comunistă, în conformitate cu care remunerarea muncii se făcea inclusiv în funcție de „importanța socială a muncii prestate”. Or, de nicăieri din cuprinsul Constituțiilor comuniste ori al legislației muncii din acea perioadă nu rezultă că terorizarea sistematică a populației, anchetarea abuzivă și torturarea celor care criticau regimul comunist, violarea celor mai elementare drepturi ale omului ar fi constituit o muncă având o importanță socială deosebită, care să justifice salariile și pensiile foarte mari primite de membrii aparatului de represiune comunistă. Pensiile pe care membrii acestui aparat le-au primit și le primesc au fost și sunt exagerat de mari tocmai pentru că salariile lor au fost foarte mari – salarii recompensând mai ales, repetăm, loialitatea față de un regim ilegal și criminal.

Guvernul supune Parlamentului spre aprobare aceste proiecte de lege.

**PRIM – MINISTRU,
Călin Popescu - Tăriceanu**

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

pentru completarea Legii nr 164/2001 privind pensiile militare de stat

Parlamentul României adoptă prezenta Lege:

Articol unic: Legea nr 164/2001 privind pensiile militare de stat, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr 748 din 14 octombrie 2002, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

După alineatul (1) al articolului 7 se introduc trei alineate noi – alineatul (1¹), alineatul (1²) și alineatul (1³) – cu următorul cuprins:

„(1¹) Cuantumul pensiilor ofițerilor, subofițerilor și angajaților civili ai Securității, Ministerului de Interne și Direcției Generale a Penitenciarelor condamnați definitiv pentru abuzuri comise, în perioada 1945-1989, împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane se stabilește la nivelul salariului de bază minim brut pe țară. Stabilirea în acest mod a cuantumului pensiilor se face, începând cu luna următoare celei a hotărârii judecătorești. Hotărârea judecătorească se comunică de către instanța de judecată Casei de Pensii, în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a acesteia.

(1²) Sumele rezultate din diferența dintre cuantumul vechi și cel nou al pensiilor se redistribuie pentru creșterea corespunzătoare a cuantumului pensiilor victimelor abuzurilor celor condamnați sau al soțului supraviețuitor al acestora.

(1³) Cuantumul pensiilor ofițerilor, subofițerilor și angajaților civili ai Securității, Ministerului de Interne și Direcției Generale a Penitenciarelor din perioada 1945-1989 care au fost declarați agenți sau colaboratori ai organelor de Securitate ca poliție politică, în înțelesul art 5 alin (1) și (2) din Legea nr 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică se stabilește la nivelul de 1,5 din salariului de bază minim brut pe țară. Stabilirea în acest mod a cuantumului pensiei se face începând cu luna următoare celei a datei deciziei definitive prevăzută de art 15 și art 16 ale Legii nr 187/1999. Decizia definitivă este comunicată Casei de Pensii de către Colegiul CNSAS sau de către Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului în România în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a acesteia”.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor articolului 75 și ale articolului 76 alineatul (2) din Constituția României, republicată.

**Președintele Camerei Deputaților,
Bogdan Olteanu**

**Președintele Senatului,
Nicolae Văcăroiu**

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

pentru completarea Legii nr 19/2000
privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale

Parlamentul României adoptă prezenta Lege:

Articol unic: Legea nr 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr 140 din 1 aprilie 2000, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

După alineatul (3) al articolului 4 se introduc trei noi alineate – alineatul (4), alineatul (5) și alineatul (6) – cu următorul cuprins:

„(4) Cuanțumul pensiilor foștilor activiști ai Partidului Comunist Român și magistraților condamnați definitiv pentru abuzuri comise, în perioada 1945-1989, împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane se stabilește la nivelul salariului de bază minim brut pe țară. Stabilirea în acest mod a cuanțumului pensiilor se face, începând cu luna următoare celei a hotărârii judecătorești. Hotărârea judecătorească se comunică de către instanța de judecată Casei de Pensii, în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a acesteia.

(5) Sumele rezultate din diferența dintre cuanțumul vechi și cel nou al pensiilor se redistribuie pentru creșterea corespunzătoare a cuanțumului pensiilor victimelor abuzurilor celor condamnați sau al soțului supraviețuitor al acestora.

(6) Cuanțumul pensiilor foștilor activiști ai Partidului Comunist Român și magistraților, din perioada 1945-1989, care au fost declarați agenți sau colaboratori ai organelor de Securitate ca poliție politică, în înțelesul art 5 alin (1) și (2) din Legea nr 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică se stabilește la nivelul de 1,5 din salariului de bază minim brut pe țară. Stabilirea în acest mod a cuanțumului pensiei se face începând cu luna următoare celei a datei deciziei definitive prevăzută de către art 15 și art 16 ale Legii nr 187/1999. Decizia definitivă este comunicată Casei de Pensii de către Colegiul CNSAS sau de către Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului în România în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a acesteia”.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor articolului 75 și ale articolului 76 alineatul (2) din Constituția României, republicată.

**Președintele Camerei Deputaților,
Nicolae Văcăroiu**

**Președintele Senatului,
Bogdan Olteanu**

**Comentarii privind răspunsul MMFES
la propunerea legislativă a IICCR de diminuare a pensiilor unor responsabili
comuniști vinovați de violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale
persoanelor**

Ministerului Muncii, Familiei și Egalității de Șanse a apreciat ca fiind pertinentă și oportună propunerea IICCR.

Ministerul a avut două observații exclusiv cu privire modalitatea de concretizare legislativă a propunerii IICCR, astfel:

1. În vederea introducerii unor prevederi vizând diminuarea pensiilor unor responsabili comuniști vinovați de violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, IICCR a propus completarea actualelor acte normative privind pensiile (Legea nr 164/2001 privind pensiile militare de stat, respectiv Legea nr 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale). Observația MMFES a fost în sensul că o asemenea reglementare ar trebui făcută „printr-un act normativ de sine stătător care să nu implice modificarea unor legi cadru. Acestea, având la bază principiul egalității de tratament pentru toți beneficiarii, nu pot conține prevederi sau dispoziții de natură să reglementeze situații care se adresează numai unei anumite categorii de persoane”.

Considerăm că observația amintită este discutabilă din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte, nu toate actele normative avute în vedere (Legea nr 164/2001, de exemplu, dar nici Legea nr 179/2004 privind pensiile polițiștilor, care se impune completată pentru materializarea propunerii IICCR) sunt „legi cadru”. Pe de altă parte, principiul invocat de către reprezentanții Ministerului, în conformitate cu care toți beneficiarii ar trebui să beneficieze de „egalitate de tratament” este și el discutabil în condițiile în care propunerea IICCR nu vizează introducerea unor discriminări, directe sau indirecte, pe criterii de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex sau orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată etc. Propunerea Institutului vizează stabilirea unui quantum echitabil (prin raportare la cel actual, flagrant inequitabil) pentru pensiile acelor responsabili ai regimului comunist găsiți vinovați de încălcarea gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor. De altfel, așa cum vom arăta mai jos, reducerea quantumului pensiilor responsabililor regimului comunist găsiți vinovați de încălcarea gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor ar urma să fie prevăzută ca pedeapsă complementară în Codul penal, iar în legile privind pensiile categoriilor amintite ar urma să fie introduse prevederi corespunzătoare care să reglementeze mai ales aspectele „procedurale”. În legătură cu „egalitatea de tratament” invocată de către MMFES, este de subliniat și faptul că acest aspect ar rămâne problematic – presupunând că este problematic – și în cazul în care reducerea quantumului pensiilor s-ar face printr-un „act normativ de sine stătător” (raportat la prevederile „legii cadru”, o asemenea reglementare s-ar putea de asemenea susține că reprezintă o „inegalitate de tratament”).

Un argument care pledează concludent pentru completarea actelor normative existente și împotriva adoptării unui nou „act normativ de sine stătător” îl reprezintă inclusiv normele de tehnică legislativă în vigoare – care, în conformitate cu art 3, alin (1) al Legii nr 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, “sunt obligatorii”. În elaborarea proiectelor de lege și a propunerilor legislative, sunt imperative principiile unicității reglementărilor în materie, evitării paralelismelor, sistematizării și concentrării legislației.

2. MMFES a apreciat totodată „ca fiind necesară completarea Codului penal cu prevederi care să reglementeze noi infracțiuni referitoare la incriminarea faptelor săvârșite împotriva persoanelor de către regimul comunist, pedepsite și cu pedeapsa complementară a reducerii pensiei la nivelul unui salariu de bază minim brut pe țară, respectiv la nivelul de 1,5 din salariul de bază minim brut pe țară”. Observația reprezentanților Ministerului este pertinentă. De altfel, IICCR a și inițiat o propunere legislativă de completare a Codului penal în sensul incriminării „crimelor comuniste”, propunere legislativă căreia cred că într-adevăr ar trebui să i se adauge o prevedere în conformitate cu care reducerea pensiilor să constituie o pedeapsă complementară în cazul persoanelor condamnate pentru „crime comuniste”.